

2025-01-23
S2025/00123 (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag till Socialstyrelsen att främja utvecklingen av vården, omsorgen och tandvården för personer med en demenssjukdom

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra insatser för att främja utvecklingen av vården, omsorgen och tandvården för personer med en demenssjukdom. Inom ramen för uppdraget ska Socialstyrelsen:

- Genomföra informationsinsatser för att främja utvecklingen av vården, omsorgen och tandvården för personer som har en demenssjukdom. Informationsinsatserna ska riktas till beslutsfattare, chefer och professioner i verksamhetsnära roller inom kommuner, regioner och hos privata utförare. Socialstyrelsen kan vid behov uppdatera befintliga kunskapsstöd eller ta fram nya sådana där kunskapsstöd saknas.
- Följa upp utvecklingen mot de mål för vården och omsorgen för personer som har en demenssjukdom som anges i Varje dag räknas: Nationell demensstrategi 2025–2028 (S2025/00121).
- Göra en översyn och revidera de nationella riktlinjerna för vård och omsorg vid demenssjukdom.

Socialstyrelsen ska vid uppdragets genomförande samverka med de regionala samverkans- och stödstrukturerna (RSS), Svenskt Demenscentrum och föra dialog med kommuner och regioner, Sveriges Kommuner och Regioner, professionsföreträdare och andra relevanta aktörer.

Socialstyrelsen ska senast den 23 maj 2025 till Regeringskansliet (Socialstyrelsen) muntligen redovisa hur Socialstyrelsen har planerat genomförandet av uppdraget i den del som handlar om informationsinsatser och den del som handlar om nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom. Socialstyrelsen ska senast den 15 januari 2027 lämna en

delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet) i de delar som rör informationsinsatser och uppföljning. Socialstyrelsen ska senast den 15 juni 2027 slutredovisa uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2025 använda 14 500 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2025 uppförda anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet, anslagsposten 11 Utvecklingsmedel – Socialstyrelsen.

Redovisningarna ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Demenssjukdomar är vanligare i högre ålder, men är inte en del av det naturliga åldrandet. I takt med att vi lever allt längre förväntas antalet personer som insjuknar i en demenssjukdom fördubblas till år 2050. Det innebär stora utmaningar för vården och omsorgen. För att möta utmaningarna har regeringen beslutat Varje dag räknas: Nationell demensstrategi 2025–2028. Strategin syftar till att tydliggöra områden inom vården och omsorgen som är av särskild betydelse för personer som har en demenssjukdom, lyfta fram behov av utveckling och att följa den utvecklingen.

Kunskapen om demenssjukdomar har ökat. Forskning visar att cirka 40 procent av alla demenssjukdomar kan vara kopplade till påverkbara livsstilsfaktorer och vetenskapliga studier visar att det går att förebygga risk för minnesproblem och stärka sin hjärnhälsa med bl.a. hälsosamma levnadsvanor. Kunskapen om riskfaktorer för demenssjukdom, och vilka åtgärder som kan förebygga risken för demenssjukdom behöver öka inom både socialtjänsten och hälso- och sjukvården för att stärka det hälsofrämjande arbetet.

Socialstyrelsen har enligt sin instruktion i uppgift att genom kunskapsstöd och föreskrifter bidra till att hälso- och sjukvården och socialtjänsten bedrivs enligt vetenskap och beprövad erfarenhet och arbeta med och ge stöd till metodutveckling inom sitt verksamhetsområde.

Under 2024 påbörjades arbetet med omställningen till en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst. Regeringen beslutade propositionen En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter (prop. 2024/25:89) den 23 januari 2025. För att stödja kommunerna i omställningen till en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst har regeringen aviserat ett långsiktigt stöd t.o.m. 2028.

Sedan flera år pågår en omställning av hälso- och sjukvården för att åstadkomma en både samhällsekonomiskt hållbar och behovsanpassad hälso- och sjukvård. Omställningen till en god och nära vård syftar till att invånare och patienter ska få stöd att stärka sin hälsa och förebygga ohälsa, att vården ska vara tillgänglig, ges med god kontinuitet och att patienter och anhöriga ska vara delaktiga i vården. Den syftar också till att primärvården ska vara navet i hälso- och sjukvården och samverka med övrig vård och omsorg för att vården av invånaren ska bli personcentrerad och effektiv. Socialstyrelsen har i uppdrag att främja, stödja och följa upp omställningen i hälso- och sjukvården till en god och nära vård (S2023/01930). Uppdraget omfattar både den kommunala och den regionala hälso- och sjukvården.

Närmare om uppdraget

Socialstyrelsen ska utifrån den nationella demensstrategin stödja huvudmännen för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården genom att informera om kända utvecklingsbehov och brister, och de stöd som finns för att skapa förutsättningar för en omsorg av god kvalitet och en god vård för personer som har en demenssjukdom. Vikten av samverkan och samordning genom hela vård- och omsorgskedjan ska lyftas fram.

Myndigheten ska informera huvudmännen och chefer om bland annat de möjligheter som finns för personal inom både hälso- och sjukvård, tandvård och socialtjänst att öka sin kunskap om demenssjukdomar, även i verksamheter som inte primärt genomför insatser riktade mot behov på grund av demenssjukdom. Målsättningen är att chefer ska ha tillräcklig kunskap för att kunna anpassa verksamheter så att personer som har en demenssjukdom ges tillgång till omsorg av god kvalitet och god vård och tandvård. Personal ska ha tillräcklig kunskap för att kunna anpassa sitt bemötande och de insatser som genomförs efter den enskildes behov.

Socialstyrelsen ska i uppdraget samverka med de regionala samverkans- och stödstrukturerna (RSS) för att chefer och medarbetare ska få information och stöd i att öka sin kunskap om demenssjukdomar och implementera den i verksamheten på ett effektivt och ändamålsenligt vis.

Möjligheten att förebygga risken för demenssjukdom ska lyftas fram i informationsinsatsen. Kunskapen om möjligheten att påverka uppkomsten av symtom, och hur omsorgen och vården kan stödja den enskilde tidigt i sjukdomsförloppet ska öka inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården.

Socialstyrelsen ska vid genomförandet av uppdraget, där det är möjligt, samordna arbetet med det arbete som görs inom ramen för andra närliggande uppdrag. Möjliga synergieffekter ska beaktas.

Socialstyrelsen ska också följa upp utvecklingen inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården mot de mål som anges i den nationella demensstrategin. Uppföljningen bör så långt som möjligt göras utifrån befintliga indikatorer. Vid behov kan Socialstyrelsen utveckla nya indikatorer.

Regeringen beräknar att 15 000 000 kronor kommer att avsättas för uppdraget för 2026 och 1 500 000 kronor för uppdraget för 2027, under förutsättning att riksdagen har anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Anna Tenje

Jenny Wada

Kopia till

Finansdepartementet/budgetavdelningen
Svenskt Demenscentrum
Sveriges Kommuner och Regioner